

Cambridge University Press

978-1-107-43830-9 - Opera: Hactenus Inedita T. Livii De Fruloivissis: De Ferraria

Recognovit C. W. Previt -Orton

Excerpt

[More information](#)

TITI LIVII DE FRULOUISIIS
COMOEDIAE

Corallaria
Claudi Duo
Emporia
Symmachus
Oratoria
Peregrinatio
Eugenius

Cambridge University Press

978-1-107-43830-9 - Opera: Hactenus Inedita T. Livii De Frulovissis: De Ferrara

Recognovit C. W. Previt -Orton

Excerpt

[More information](#)

Cambridge University Press

978-1-107-43830-9 - Opera: Hactenus Inedita T. Livii De Frulovissis: De Ferrara

Recognovit C. W. Previt -Orton

Excerpt

[More information](#)

CORALLARIA

Cambridge University Press

978-1-107-43830-9 - Opera: Hactenus Inedita T. Livii De Frulovissis: De Ferrara

Recognovit C. W. Previt -Orton

Excerpt

[More information](#)

DRAMATIS PERSONAE

CLEOBULA *mulier*

IOHANNA *mulier*

CLAUDIPOTIS *mulier*

BROMIA *ancilla*

CLAUDIUS *adulescens*

AGISARETUS *adulescens*

HENRICUS *Germanus*

HERNIA *ancilla, vocata* SIGISMONDUS

HEUCLIO *senex*

FACETUS *senex*

EXPERTUS *servus*

PECUPHILUS *adulescens, HEUCLIONIS filius*

MILES *adulescens*

ASCALAPHOS

Vespertiones

FABRICIUS *senex*

CORALLARIA

Corallaria T. Liuii Frulouisii incipit. Titulus. Acta f. 1 a
Venetiis ludis Romanis Francisco Foscari duce, Leonardo Mocenigo, Iacobo Triuisano, Bertucio Quirino, Fantino Michaeli, Antonio Contareno, et Petro Laure-dano procuratoribus, indictione undecima. Egit Hieronymus de Ponte. Modos fecere Leonardus Pi olus et Iohannes Gratius luditibiis. Tota est peracta Latina.

ARGUMENTUM. Claudipotim anum senex amabat Heuclio. H c Facetum deperibat. Vterque frustra amabat. Adulescens Miles corallis atque uersutiis auro argentoque emungit mulierem. Sed ubi patuere doli, nubit Claudipotis Heuclioni. Hernia Germana diu sexum mentita uxor Faceti et sodalis Henrici est facta domina.

Prologus. Loquitur Hieronymus de Ponte

Ne cui uestrum mirum sit, qui sim et cur uenerim paucis dabo, et simul eloquar nomen meum. Pr ceptor huc me misit meus. Oratorem uoluit esse, non prologum. Nomen Hieronymus est mihi. Nunc attendite quid uelim. Si quicumquam unquam meruit de uobis et uestris liberis, date operam nobis statariam, atque attendite  quo animo. Neque uos moueat oratio maleuolum, qui ita dictitant: non licere nouas dare fabulas: satis esse gr ce scriptitatas et conuersas latine. Sint fuerintque gr c e et latin e mult e. Qua gratia ab studio et industria | hominem student reicere? Retrahere uolunt in ocium. Credunt mutata hominum ingenia, quanquam omnino perierint uirtutis precia. Quod fecere Gr ci, facerent et Latini, si sibi honoris palmam præsto scirent. Auaricia, ambicio, inuidia, crudelitas iniquum bonorum peruertunt ingenia. Scitis ab urbe fere condita in hodiernum moris semper fuisse et esse in nostra patria his feriis discipulis præceptores aliquid ludorum dare. Qui certant hastis: qui saltationibus: qui Baccho magis sacrificant. Honestior est nobis uisus hic

f. 1 b

ludus scenicus. In hoc est nostrum studium placere adulescentulis nostris discipulis uobisque et populo. Neque ex hoc studio aliam palmam expetimus, nisi quod uobis iocunda sit uoluntas nostra. Scio maliuolos detrahere et argumento et stilo. Id illi sibi hoc responsum habeant. Alias sibi excogitent, et in publicum adducant. Facta eos laudent, non maledicta oratio. Non adducimus ueteres fabulas, quod una perierint Græcorum libri cum ingeniis. Tum ueteres sunt ita tritæ quod ex nostris feminis sciant et murilegæ. Noua delectant, noua placent, uetera senium inducunt. Nunc uirtutem et æquanimitatem expeto uestram, uosque quæso et obtestor: æquo animo attendite dum huiusce fabulæ argumentum eloquor.

- f. 2 a Pisæ in Italia in ora maritima fuit urbs opulentissima, quoad apud illos fuit iusticia. | Ibi fuit honestus senatus, boni negociatores, diues respublica, concordia multa, honor paupertatis atque uirtutis. Sed ubi luxuria atque auaricia urbem invasere et superbia, illic omnia sunt mutata. Non est nunc consilium dicere quid miseriarum propter has comites patiatur illa. Quum iam fortuna declinaret urbis, magno natu Claudipotis mulier uirum Facetum honore summo loco summo natum deperibat, isque non pluris faciebat illam atque præsecmina ex unguibus illi tonsor quæ totunderat. Amabatur hæc anus ab decrepito Heuclione, nec maioris faciebat senem quam ab Faceto fieret illa. Faceto famulatus fuerat adulescens Miles, pauper, uersutus, et subdolos. Is persuasit mulieri posse conficere quas optabat nuptias. Adducit in Ædem Paupertatis sibi advocatum herum ad iuris religionisque consultum uirum. Militis monitu in templo Facetum mulier præstolatur. Vterque se uidet senex et anus. Abeunt inde. Reuertitur ad herum Miles, et, quod illius uxor cardiacam patiatur, petit corallos ex sententia medici: quibus habitis pro Faceto donat mulierem. Firmat nuptias ignaro Faceto. Postridie ad anum recta proficiscitur adulescens. Rogat hero Faceto mille minas mutuo, quod triremes in Syriam nauigent; impetrat. Abiit Athenas, inde in patriam. Suam ducit uxorem. Missam facit prætoriam militiam. Claudius et Agisaretus consobrini hoc dant consilii Claudipoti: quod, | cui potest,
- f. 2 b

CORALLARIA

7

nubat Heuclioni. Medio tempore uirgo Germana Hernia nomine, non obscuro loco nata, forma super omnes pulchra, sub habitu uiri sexum mentita Faceto est famulata. Hanc uirum falso creditam deperibat herilis filia. Stupri appellauit. Quod ubi non impetrauit ab Hernia, illam insimulat patri corruptae fidei. Tunc coacta Hernia sexum manifestat. Fortunam narrat suam. Duxit illam Facetus uxorem, uti celaret dedecus filiae. Misertus mirum in modum adulescentulae Germanae, Henricus Germanus, sodalis eius itidem et uerna Faceti, ab Ascalapho iniuste qui plectebatur, redditur hero suo summa affectus leticia quod illius socius sua sit facta domina.

*[Scene 1:] Cl obula et Iohanna mulieres

CLE. Audire uisa sum vocem Iohannae vicinae; atque eam. Quid quaeris, Iohanna?

IO. Te atque tuam salutem.

CLE. Aecastor de te haud aliter sentio. Sed quid quod adeo te sollicitam, adeo moeroris plenam conspicio?

IO. Tuus me sollicitat morbus agitatque.

CLE. Aesculapio habeo gratiam atque Saluti, quod meliuscula sum.

IO. Sic uideor uidere. Quod gaudeo omnemque de me meoque^a animo eicio molestiam, immo quum magis magisque cogito ac tuam formam contemplor, neque tibi aliquid perspicio morbi neque inualitudinis, ni fors amas quod amari frustra est.

CLE. Vnde hoc signi tibi facis?

IO. Quod te colore mehercle non malo tum etiam cui non parum est adiumenti.

CLEO. | Adiumenti? Ah, sic dicis, Iohanna?

f. 3 a

IOHAN. Non uis? Non dicam. Censen ignaram me huiusce artis, an quia me non eodem pacto ornatam uides? Ita me Venus amet, uti si te grauiori morbo affectam non essem rata, quae^b me nunc uincis uicta tu quidem fores. Sed quis has nunc audit nostras technas?

^a MS dememeque.^b MS quod.

* Marginal gloss: η κλειωβουλη fiebilis consultrix.

CLE. Aequior sum nunc tibi, te quod huic admisces crimini. Neque animum inducere queo quod alio coram hac super re uerbum faceres, etiam ipso Cupidine.

IO. More nostrarum euenit, ut dum garrul ^a esse cupimus et quum  tatem uerba contriuimus, principium orationis omne de nobis elabitur. Quid uolui dicere ædepol sum oblita.

CLE. At mirabare et formam et ornatum meum: nisi quid aliud uoluisti dicere?

IO. Id quidem uolui dicere. Quid mulieris es? Valet corpus, nisi quicquam cupit quod non audes aperire, et id est quod te ad langorem ducit.

CLE. Quid id est?

IO. Venus aut Cupido te tenet.

CLE. Sin aliud scirem qui meam tibi magis firmarem fidem quam iusiurandum, id pollicerer tibi: apud me non esse quid tale.

IO. Mulier, audacter iuras. Verum abs te aliud expeto coniectur  signiue, quo [i]stud^a credam tibi. Narra ergo quid id siet.

CLEO. Non est opus prolato. Percuntari (*sic*) desinas.

IOH. Ah, quasi non tute id magis cupias dicere quam ego quid sit audire?

CLE. At mihi uir interminatus est meus, ne cui id palam faciam. Non ego uiri imperium flocifacere soleo.

f. 3 b IO. Non soleas. Quid ipse sciet? Num tute scis, ubi huic uicin  migrasti, | quo pacto me taciturnam atque secretam semper habueris? Omnia tua mihi credidisti. Ecquid decepta es mea loquacitate?

CLE. Secreta esses: at dico ab omni muliere sin alia taceres quam quod nescis. Verum id mihi si non esset uicii quod pr[a]edico tibi, nunquam tam lepide diceres quod crederem istuc tibi.

IO. Dic ergo, nec mihi maiorem expectationem iniice. Profecto tacebo, et omnem in hac re uigilantiam adhibebo.

CLE. Non ego ut uigiles postulo. Verum ubi audieris, dormiat lingua.

IOH. Dormibit. Narra, qu eso.

* i erased in MS.

CLE. Ausculta igitur.

IOH. Istic sum.

CLE. Meus ad me uir corallos haud uilis domum cum detulisset, rogo nunquid illos furto fecerit suos. Negat, imperat, immo magnopere interminatur, lecto ne discedam.

IO. Quamobrem, aut hi sibi quid coralli uolunt?

CLE. Mediusfidius id non tibi mirum magis quam mihi fuit: usque quo quamobrem id faceret rescui.

IO. Quid id est?

CLE. Claudipotis Facetum amat perditae ipsiusque cupit nuptias. Meus uir callidus et uersutus suis uersuciis persuasit mulieri id facile ab Faceto posse impetrare. Abs quo corallos hos adduxit. Sperat illis argenti et hac fallacia magnum modum latum iri domum ad me atque omnem^a familiam.

IO. Quenam est haec Claudipotis? Illancine ais mulierem quaer habitat domi apud Phanum Paupertatis?

CLE. Istant ipsam. Verum minime deae sacrificat, sed Pluto potius.

IO. Hui! anum insanam nar[r]as. Sexagenaria est haec mulier, et nouas nuptias | cupit.

f. 4 a

CLE. Immo si scias quo studio instet, id magis dicas. Pollicita est Militi minas centum, huic si rei laetum imponet finem. Sed, ut audio illius sententiam, maius erit nostrae domi ex hac re emolumentum.

IO. Dic, obsecro, quid aut quo pacto.

CLE. Quod sciui, dixi. Quod nescio, nescium id tradam tibi. Quicquid erit, id omne scies.

IO. Sic uolo, immo te obsecro quod sic fiat: nam ego, solide scias, tua gaudebo gaudia. Tempus est domum ut ego concedam, si forte meus aduentarit, ei ne molesta fiam. Vale.

CLE. Et tu. Dii boni! Quid malum infelicitatis est hoc nostrum, ut tam gar[r]ulae simus^b! Quid tam futiles! Quod mihi credidit nunc uir, alii me commisisse! Verum non minus accusandus is est, ad nos qui quod taceri uult id tradit. Simul ueeor, haec ne mea procacitas impedimento sit uiro quo boni quod cupit id minime nanciscatur. Per me alius hercle nemo scibit. Hoc unum molestum est: me quod in lecto cupit esse.

^a MS omnen.

^b MS scimus.

Heus Thessala! tuus sin aduenit herus, fac sciam, me quod in lecto recondam.

[Scene 2:] **Claudipotis mulier et Bromia ancilla**

CLAU. Cui audiuisti melius euenire quam mihi, si Miles sua sapientia nuptias has confecerit quas usque expetiui? Quod si fiet, immortalitatem mihi nancisci uidebor, cum quod diti mea concredam bona, tum quod uiro nubam primorum principi. Quanto in honore habebor! Hoc tamen mihi uicio
f. 4 b dabunt: Faceto quod aliquanto sum natu grandior, | etsi is sit senex.

BRO. Hera, dicant quid uelint. Nunc mihi uidere sapere, quod animum adiecisti ad nuptias. Sed bona uenia dicam: te cum Heuclyo expetebat, et imprudens et demens exitisti.

CLAU. Num tute scis, decrepito si nubat anus, alter alteri maiori est molesti  quam sit voluptati? Heuclyo est natu pergrandior.

BRO. Annos natus est sexaginta ut conicio, nec minorem multo iudico  tatem tuam.

CLAU. Tace, stulta. Nisi quod claudio,  que ualeo uiroque atque olim quum annos eram nata triginta, et nuberem decrepito. Deos quæso ut meus Facetus sit superstes.

BRO. Sit si te ducet.

CLAU. Ducet.

BRO. Non  depol multum habeo fidei Militi.

CLAU. Qui?

BRO. Pauper est.

CLAU. Et pauperes uidi bonos.

BRO. Non illis creditur tamen.

CLAU. Hic mihi monstrauit et sapientiam eius atque quam familiari utatur Faceto. Ne dubita. Iuno et Hymeneus aderunt meis nuptiis, nam eorum in phanis et me  domi sacrafico lubens.

BRO. Et lubentius quam Baccho?

CLAU. Baccho quotidie, continuo Iunoni meas preces effundo, supplico, revereor dominam reginam deam.

BRO. Religiosa es.

CLAU.  Equid (*sic*) gaudes mea gaudia?